

Subjekt jako místo přechodu

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2005](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2005](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 15. 7. 2005
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 15. 7. 2005

Subjekt jako místo přechodu

Předpokládejme, že je nějaká mez či hranice mezi nepředmětným a předmětným, mezi vnitřním a vnějším, mezi budoucím a minulým. Na té hranici jsou místa přechodu – a těmi jsou subjekty. Záleží na úrovni a dispozici subjektů, „co“ nepředmětného se zpředmětní, „co“ z vnitřního se zvnějšní, co z budoucího se stane minulým – a jak, jak kvalitně, v jakém „rozsahu“ (a na jaké úrovni). Ovšem záleží to nejen na povaze subjektů, nýbrž také na povaze okolností, do kterých jsou ty subjekty zasazeny, na jejich situovanosti. Tady je rozsáhlá éra souvislostí docela jiné povahy a jiného řádu. Zvnějšnění není pouhým převedením „téhož“ z nepředmětnosti do předmětnosti, protože – s výjimkou primordiálních úrovní – je pro ně nutným materiálem něco, co bychom mohli nazvat relativně trvalejším reliktem toho, co se – ovšem za jiných okolností – stalo dříve a pominulo (až na ten „relikt“). Relikty jsou jisté sestavy nižších úrovní, které přetrvávají původní celek, který pominul a rozdrobil se na takový „materiál“ (použitelný pro nové celky, většinou ovšem „jiné“). Mějme za to, že nic nepředmětného se nemůže samo o sobě zpředmětnit, nic budoucího se nemůže aktualizovat a pak pominout – leda prostřednictvím nějakého (nějakých) subjektu (subjektů). A takové subjekty zase nemohou při tom asistovat jinak, než že aktivně spolupracují. Subjekt tedy není jen nějaká „díra“, průlina, „světlina“, která by byla neutrální, pasivní nebo dokonce reakce neschopná, nereaktivní, nýbrž je to jakási malá brána, která je (musí být) sama vrcholně aktivní, „pracující“ (jde právě o „spolu-práci“). – Vážnou otázkou je, je-li vůbec možná nějaká cesta zvnějšku dovnitř; už Leibniz si ji zakázal (ovšem ten zakázal i tu opačnou). Na první pohled to vypadá tak, že je nejen možná, ale přímo nutná, nezbytná. To však může být jen falešný dojem; každý subjekt (a nejvíc subjekt vyšších až nejvyšších úrovní) si uvnitř své „těla“ vytváří zvláštní útvar, v jehož rámci se „uskutečňují“ jakési reprezentační modely, na nichž se mohou formovat a trénovat složitější akce; tomuto útvaru resp. této sféře budeme říkat třeba „objektální“. To, co je uvnitř objektální sféry může někdy dělat dojem niternosti, ale vlastně o skutečnou niternost (totiž nepředmětnost) nejde – jsou zase jen jakési „objekty“, byť jen objektální (nikoli „objektivní“). Tak se sice paralelně otvírá i druhá otázka, totiž jak dochází k přechodu mezi předmětnou skutečností (ať už v rámci těla nebo mimo něj) a mezi objektální sférou, ale v žádném případě nelze problém tohoto přechodu zaměňovat s problémem přechodu mezi vnitřním a vnějším, nepředmětným a předmětným, budoucím a minulým.

(Písek, 050715–1.)